

โรงเรียนสาธิตแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและห้องปฏิบัติการทางการศึกษา

Demonstration Schools as Practicum Sites

for Pre-service Teachers and Educational Laboratories

สุกุม เฉลยทรัพย์*

Sukum Chaleysub

สิรินดา เสวตสมบุญ**

Sirinda Sawetsomboon

วีณัฐ สกุลหอม***

Venus Sakulhom

สุภาภรณ์ ตั้งดำเนินสวัสดิ์****

Supaporn Tungdamnernsawad

หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการศึกษา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, ประเทศไทย

Doctor of Education, Program in Educational Leadership, Suan Dusit University, Thailand

Email: supapornpolitical@gmail.com

Received: January 27, 2026

Revised: February 25, 2026

Accepted: February 27, 2026

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์บทบาทและความสำคัญของโรงเรียนสาธิตในฐานะแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและห้องปฏิบัติการทางการศึกษา พร้อมนำเสนอข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาระบบการผลิตครูและยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยศึกษาจากเอกสารวิชาการ และงานวิจัย ผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนสาธิตมีบทบาทสำคัญ ๓ ประการ คือ (๑) เป็นห้องปฏิบัติการทางการศึกษาที่มีหลักสูตรยืดหยุ่นสำหรับทดลองนวัตกรรมการเรียนการสอน (๒) เป็นแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ของ David Kolb ช่วยให้นักศึกษาครูพัฒนาทักษะและความเข้าใจทางวิชาชีพ และ (๓) เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและต้นแบบทางการศึกษา โรงเรียนสาธิตมีลักษณะพิเศษ ได้แก่ ครูที่เป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย มีอิสระในการพัฒนาหลักสูตร และได้รับการลงทุนเพียงพอ การบริหารวิชาการ

* รศ.ดร. สุกุม เฉลยทรัพย์ Assoc.Prof.Dr.Sukum Chaleysub

** นางสาวสิรินดา เสวตสมบุญ Ms.Sirinda Sawetsomboon

*** ผศ.ดร.วีณัฐ สกุลหอม Asst.Prof.Dr.Venus Sakulhom

**** รศ.ดร.สุภาภรณ์ ตั้งดำเนินสวัสดิ์ Assoc.Prof.Dr.Supaporn Tungdamnernsawad

หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการศึกษา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต Doctor of Education, Program in Educational Leadership, Suan Dusit University.

ครอบคลุมการออกแบบหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการประเมินผลอย่างเป็นระบบ สำหรับข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา ประกอบด้วย การพัฒนานักศึกษาครู การบริหารวิชาการ การบริหารบุคลากร การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม และการขยายผลสู่สังคม เพื่อให้โรงเรียนสาธิตเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาและผลิตครูคุณภาพเพื่อพัฒนาการศึกษาของประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: โรงเรียนสาธิต; การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู; ห้องปฏิบัติการทางการศึกษา

Abstract

This article aimed to analyze the roles and importance of laboratory schools as teacher professional practice sites and educational laboratories, and to present recommendations for developing teacher production systems and enhancing educational quality. The study examined academic documents and research. The findings revealed that laboratory schools had three significant roles: (๑) serving as educational laboratories with flexible curricula for experimenting with teaching and learning innovations, (๒) functioning as teacher professional practice sites based on David Kolb's experiential learning theory, helping student teachers develop professional skills and understanding, and (๓) acting as leaders of educational change and educational models. Laboratory schools had distinctive characteristics including university faculty as teachers, autonomy in curriculum development, and adequate investment. Academic administration covered curriculum design, teaching and learning management, and systematic evaluation. Recommendations for development comprised student teacher development, academic administration, personnel management, research and innovation development, and social expansion, to enable laboratory schools to lead educational transformation and produce quality teachers for effective national educational development.

Keywords: Demonstration School; Teacher Professional Practicum; Educational Laboratory

บทนำ

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาต้องอาศัยระบบผลิตครูที่มีประสิทธิภาพ ครูที่ดีต้องมีทั้งความรู้ทางทฤษฎีและประสบการณ์ปฏิบัติการสอนจริง มีทักษะการจัดการชั้นเรียนและปรับตัวได้ในสถานการณ์ที่หลากหลาย โรงเรียนสาธิตจึงเป็นกลไกสำคัญที่เชื่อมโยงทฤษฎีกับการปฏิบัติ ทำหน้าที่เป็นห้องปฏิบัติการทางการศึกษาและแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

โรงเรียนสาธิต (Demonstration School) คือโรงเรียนในความดูแลของสถาบันฝึกหัดครูหรือมหาวิทยาลัยที่มีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ มีจุดมุ่งหมายเป็นสถานที่สาธิตการเรียนการสอนให้นักศึกษาและครูได้ศึกษาฝึกหัดและนำไปใช้เป็นแบบอย่าง^๑ ในระดับสากล Laboratory-Demonstration School คือโรงเรียนที่ทำงานร่วมกับมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาครู เปิดโอกาสให้มีการฝึกอบรมครู วิจัยทางการศึกษา และเป็นศูนย์กลางนวัตกรรมการเรียนการสอน^๒

โรงเรียนสาธิตแห่งแรกในประเทศไทยได้ถือกำเนิดขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ปี พ.ศ. ๒๔๓๕ ที่ “โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์” ณ โรงเรียนเด็กยศเส มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเป็นโรงเรียนสำหรับฝึกหัดงานครู การก่อตั้งโรงเรียนแห่งนี้ถือเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของระบบการผลิตครูในประเทศไทย แสดงให้เห็นถึงวิสัยทัศน์ในการพัฒนาการศึกษาโดยเริ่มจากการสร้างครูที่มีคุณภาพ โรงเรียนสาธิตมีความสำคัญดังนี้

๑. เป็นห้องปฏิบัติการทางการศึกษาให้มหาวิทยาลัยใช้ฝึกนักศึกษาครูและทดลองนวัตกรรมการสอนใหม่ มีหลักสูตรยืดหยุ่นที่สามารถทดลองวิธีสอนที่หลากหลาย

๒. เป็นแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่นักศึกษาได้ฝึกทักษะการสอนจริงภายใต้การดูแลครูพี่เลี้ยงที่มีประสบการณ์ และเป็นสถานที่ทดลองหลักสูตรและวิธีสอนใหม่ของคณาจารย์

๓. เป็นต้นแบบการศึกษาคุณภาพสูงที่โรงเรียนอื่นสามารถศึกษาและนำไปประยุกต์ใช้^๓

^๑ ศิลปวัฒนธรรม. แรกมีโรงเรียนสาธิตในโลก แรกมีโรงเรียนสาธิตในไทย, ๒๕๖๕. [Online], Available: https://www.silpa-mag.com/history/article_82796. [January 22, 2026]

^๒ Tufts University., What is a Laboratory-Demonstration School? 2026. [Online], Available: <https://sites.tufts.edu/eliotpearsonchildrensschool/admissions/what-is-a-laboratory-demonstration-school/>. [January 22, 2026]

^๓ ศิลปวัฒนธรรม. แรกมีโรงเรียนสาธิตในโลก แรกมีโรงเรียนสาธิตในไทย, ๒๕๖๕. [Online], Available: https://www.silpa-mag.com/history/article_82796. [January 22, 2026]

การฝึกประสบการณ์ในโรงเรียนสาธิตมีรากฐานทางทฤษฎีที่สำคัญ คือ ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีประสบการณ์ตรง (Experiential Learning Theory) ของ David Kolb^๔ ที่อธิบายกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ๔ ขั้นตอน คือ ประสบการณ์เชิงรูปธรรม การสังเกตแบบไตร่ตรอง แนวคิดเชิงนามธรรม และการทดลองเชิงรุก การสาธิตการสอนจึงเป็นกลยุทธ์สำคัญที่เชื่อมโยงความรู้ทางทฤษฎีกับการปฏิบัติเป็นโอกาสพัฒนาทักษะการสอนอย่างแท้จริง นักศึกษาครูได้ประโยชน์จากโอกาสฝึกฝนกลยุทธ์การสอนไตร่ตรองความมีประสิทธิภาพ บุคลากรประสบการณ์กับทฤษฎี และทดลองแนวทางใหม่ การศึกษาของ Pangket-Rosario^๕ พบว่านักศึกษาครูมีประสบการณ์ทั้งในฐานะผู้เรียนที่ประสบความสำเร็จในตนเองต้องเรียนรู้กลยุทธ์ใหม่ผ่านประสบการณ์โดยตรง และปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่ไม่คาดคิด และในฐานะครูที่พัฒนาการปฏิบัติแบบไตร่ตรอง ความยืดหยุ่น และความเข้าใจวิชาชีพครู

บทความนี้เสนอโรงเรียนสาธิตในฐานะแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและห้องปฏิบัติการทางการศึกษา โดยวิเคราะห์ความหมาย ความสำคัญ วัตถุประสงค์ การดำเนินงาน บทบาทในการฝึกประสบการณ์นักศึกษาครู และข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา เพื่อให้ผู้บริหารการศึกษา นักวิชาการ และผู้เกี่ยวข้องเข้าใจบทบาทและความสำคัญของโรงเรียนสาธิต และนำไปพัฒนาระบบผลิตครูและยกระดับคุณภาพการศึกษาของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความหมายของโรงเรียนสาธิต

โรงเรียนสาธิต (Demonstration School) คือโรงเรียนที่อยู่ในความดูแลของสถาบันฝึกหัดครูหรือมหาวิทยาลัยที่มีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ มีที่ตั้งอยู่ในบริเวณหรือนอกบริเวณของสถาบัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้เป็นสถานที่สำหรับสาธิตการเรียนการสอน ให้นักศึกษาหรือครูอาจารย์ได้ศึกษาฝึกหัด และนำไปใช้เป็นแบบอย่าง จากแนวคิดของสหรัฐอเมริกา โรงเรียนสาธิตมีชื่อเรียกที่แตกต่างกันตามอุดมการณ์และวิธีการเฉพาะของแต่ละสถาบัน ดังนี้

- โรงเรียนฝึก (Practice School) ใช้เป็นที่ฝึกสอนนักศึกษาในสถาบันฝึกหัดครู
- โรงเรียนสาธิต (Demonstration School) สำหรับสาธิตการเรียนการสอนให้นักศึกษาได้ศึกษาสังเกต และนำไปใช้เป็นแบบอย่าง

^๔ Kolb, D. A., *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. (NJ: Prentice Hall, 1984), pp.20-39.

^๕ Pangket-Rosario, W. F., "Experience of education students in classroom teaching demonstrations for teaching language skills and its implications for the curriculum", *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*, Vol.24 No.11 (2025): pp.726-744.

^๖ ศิลปวัฒนธรรม. แรกมีโรงเรียนสาธิตในโลก แรกมีโรงเรียนสาธิตในไทย, ๒๕๖๕. [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.silpa-mag.com/history/article_82796, [January ๒๒, ๒๐๒๖]

- โรงเรียนปฏิบัติการทดลอง (Laboratory School) เพื่อใช้ในการปฏิบัติการทดลองการศึกษา โดยเน้นด้านจิตวิทยาพัฒนาการของนักเรียนเป็นหลัก
- โรงเรียนทดลอง (Experimental School) เพื่อใช้ในการทดลองด้านต่าง ๆ บางแห่งจะไม่เปิดให้มีการฝึกสอนหรือฝึกงานใด ๆ
- โรงเรียนวิจัยและพัฒนา (Research and Development School) เป็นโรงเรียนในมหาวิทยาลัย ที่เน้นการวิจัยและพัฒนาการของเด็กนักเรียนเป็นหลัก
- โรงเรียนในมหาวิทยาลัย (University School) เน้นการสอนนักเรียนให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ และทำหน้าที่การฝึกสอนหรือการทดลองวิจัยเป็นความสำคัญ
- ในระดับสากล Laboratory-Demonstration School หมายถึงโรงเรียนที่ดำเนินงานร่วมกับ มหาวิทยาลัย วิทยาลัย หรือสถาบันการศึกษาครู และเปิดโอกาสให้มีการฝึกอบรมครู การวิจัยทางการศึกษา และการพัฒนาวิชาชีพ เป็นศูนย์กลางนวัตกรรมสำหรับความคิดสร้างสรรค์และการทดลอง การประยุกต์ใช้ความรู้และการวิจัยใหม่ ๆ การค้นพบใหม่และกระบวนการแก้ปัญหา เป็นสถานที่เรียนรู้ จากความท้าทายและข้อผิดพลาด เป็นสถานที่ที่ครู นักเรียน และครอบครัวสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับ พัฒนาการเด็กและการศึกษา^๓

สรุปโรงเรียนสาธิต คือโรงเรียนในความดูแลของสถาบันฝึกหัดครูหรือมหาวิทยาลัยที่มีคณะ ครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ มีจุดมุ่งหมายเพื่อสาธิตการเรียนการสอนให้นักศึกษาครูได้ศึกษาฝึกหัดและนำไปใช้เป็นแบบอย่าง มีหลายประเภทตามวัตถุประสงค์ เช่น โรงเรียนฝึก โรงเรียนปฏิบัติการทดลอง และ โรงเรียนวิจัยและพัฒนา ในระดับสากล ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางนวัตกรรมสำหรับการฝึกอบรมครู การวิจัยทางการศึกษา การพัฒนาวิชาชีพ และเป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับพัฒนาการเด็กและการศึกษา

ความสำคัญและวัตถุประสงค์ของโรงเรียนสาธิต

โรงเรียนสาธิตถือเป็นกลไกสำคัญในระบบการผลิตครูและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศ ด้วยบทบาทที่เป็นทั้งสถานฝึกปฏิบัติสำหรับนักศึกษาครู แหล่งวิจัยและพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา และต้นแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ การทำความเข้าใจความสำคัญและวัตถุประสงค์ของโรงเรียนสาธิต จึงเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาระบบการศึกษาครูและยกระดับคุณภาพการศึกษาโดยรวม

^๓ Tufts University., What is a Laboratory-Demonstration School, 2026, [Online], Available: <https://sites.tufts.edu/eliotpearsonchildrensschool/admissions/what-is-a-laboratory-demonstration-school/>. [January 22, 2026]

ความสำคัญของโรงเรียนสาธิต มีดังนี้^๔

๑. ห้องปฏิบัติการทางการศึกษา โรงเรียนสาธิตเป็นห้องปฏิบัติการทางการศึกษาสำคัญต่อการพัฒนาวิชาชีพครู ให้มหาวิทยาลัยใช้เป็นพื้นที่ฝึกนักศึกษาครูและทดลองนวัตกรรมการสอนใหม่ซึ่งแตกต่างจากโรงเรียนทั่วไปที่มีข้อจำกัดในการทดลองและปรับเปลี่ยน โรงเรียนสาธิตมีหลักสูตรยืดหยุ่น ทดลองวิธีสอนที่หลากหลายได้ และมีอิสระออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละบริบท ทำให้เป็นแหล่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยสร้างต้นแบบการเรียนรู้ที่โรงเรียนอื่นนำไปประยุกต์ใช้ได้ การทดลองและวิจัยในโรงเรียนสาธิตช่วยพัฒนานักศึกษาครูและสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อวงการการศึกษา

๒. บทบาทสำหรับระบบการศึกษาและมหาวิทยาลัย โดยเป็น (๑) สถานฝึกปฏิบัติและวิจัยแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่นักศึกษาครูฝึกทักษะการสอนจริงภายใต้การดูแลครูพี่เลี้ยงที่มีประสบการณ์ และเป็นสถานที่ทดลองหลักสูตรและวิธีสอนใหม่ของคณาจารย์มหาวิทยาลัย ทำให้เกิดการพัฒนาคำรู้ทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง (๒) ผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา นำการพัฒนาวัตกรรมการศึกษาและขยายผลแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่ดีสู่โรงเรียนทั่วไป และ (๓) สร้างบุคลากรที่มีคุณภาพ ผลิตครูที่มีทั้งความรู้ทางทฤษฎีและสามารถปฏิบัติงานได้จริง เป็นแบบอย่างที่ดีให้วิชาชีพครู ครูที่ฝึกฝนในโรงเรียนสาธิตมักมีทักษะและความมั่นใจในการจัดการเรียนการสอนสูงกว่า เนื่องจากได้รับประสบการณ์ตรงในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

๓. บทบาทสำหรับผู้เรียนและสังคม โดย (๑) สร้างหลักสูตรยืดหยุ่น มีอิสระออกแบบหลักสูตรที่เน้นทักษะใหม่และปรับให้เข้ากับความก้าวหน้าของโลกแห่งอนาคตได้ดีกว่าโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) (๒) คุณภาพและความน่าเชื่อถือ มีชื่อเสียงดีและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีเพื่อนที่ดี และเป็นที่รู้จักในวงกว้าง ชื่อเสียงนี้สร้างจากการทำงานอย่างต่อเนื่องในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการมีมาตรฐานที่สูง และ (๓) ต้นแบบการศึกษา เป็นแหล่งเรียนรู้และต้นแบบการศึกษาคุณภาพสูง นำไปสู่การพัฒนาการศึกษาโดยรวมของประเทศ โรงเรียนอื่นสามารถศึกษาและนำแนวทางปฏิบัติที่ดีไปประยุกต์ใช้ได้

โดยสรุปโรงเรียนสาธิตมีความสำคัญในการเชื่อมระหว่างทฤษฎีการศึกษาในมหาวิทยาลัยกับการปฏิบัติจริง และเป็นต้นแบบนวัตกรรมการศึกษาที่มีคุณภาพสำหรับสังคม

^๔ องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย, นักการศึกษาสายปฏิรูป เน้นรัฐ นำจุดเด่นโรงเรียนสาธิตสู่การศึกษายุคใหม่, ๒๕๖๖. [Online], Available: <https://theactive.thaipbs.or.th/news/๒๐๒๐๒๑๘>. [January 22, 2026]

วัตถุประสงค์ของโรงเรียนสาธิต มีดังนี้^๙

๑. เพื่อเป็นสถานปฏิบัติการในด้านครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ให้นักศึกษาครูได้ฝึกประสบการณ์จริงในสภาพแวดล้อมที่ควบคุมได้ โดยมีการดูแลและให้คำแนะนำจากครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ การฝึกในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมช่วยให้นักศึกษาสามารถพัฒนาทักษะการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. เพื่อเป็นสถานศึกษา วิจัย ทดลอง และค้นคว้าทางด้านครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนและการวิจัยทางการศึกษา โดยเปิดโอกาสให้คณาจารย์และนักศึกษาได้ทดลองแนวทางการสอนใหม่ ๆ วิจัยปัญหาทางการศึกษา และค้นคว้าหาแนวทางแก้ไข ผลการวิจัยเหล่านี้นำไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้ทางการศึกษาและการปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

๓. เพื่อสาธิตการเรียนการสอน และการบริหารโรงเรียนแก่นักศึกษาในทางด้านครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ครู และผู้บริหารการศึกษา การเป็นแบบอย่างที่ดีในการจัดการเรียนการสอนและการบริหารจัดการ โรงเรียนสาธิตจึงต้องมีมาตรฐานสูงทั้งในด้านการสอนและการบริหาร

๔. เพื่อเป็นสถานศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา) อบรมบุคลิกภาพ ให้ความรู้ ทักษะ และเจตคติอันดีงามเพื่อเป็นพลเมืองดีของชาติในอนาคต การให้การศึกษาที่มีคุณภาพแก่ผู้เรียน และการเป็นสถานฝึกปฏิบัติกับการให้การศึกษาที่ดีแก่นักเรียน

นอกจากนี้ยังพบว่า โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์^{๑๐} ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นห้องปฏิบัติการทางการฝึกหัดครูระดับปริญญา และเพื่อทำการทดลองค้นคว้าหาความรู้ใหม่ในด้านการศึกษา

โดยสรุปโรงเรียนสาธิตมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นสถานปฏิบัติการในด้านครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ เป็นสถานวิจัยและทดลองทางการศึกษา สาธิตการสอนและการบริหาร และให้การศึกษาที่มีคุณภาพแก่ผู้เรียน โรงเรียนสาธิตจึงเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาครูที่มีคุณภาพและยกระดับการศึกษาของประเทศ

^๙ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง, โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง สังกัดคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, [Online], Available: <https://www.ds.ru.ac.th/index.php/th/introduce-th-th/history-th-th>, 2529. [January 22, 2026]

^{๑๐} โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา, ประวัติโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๖๙. [Online], Available: <https://www.kus.ku.ac.th/About.html>. [January 22, 2026]

ประวัติและพัฒนารองเรียนสาธิตในประเทศไทย

การพัฒนาโรงเรียนสาธิตในประเทศไทยมีประวัติความเป็นมายาวนานกว่า ๑๓๐ ปี แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นของประเทศในการพัฒนาระบบการผลิตครูและยกระดับคุณภาพการศึกษา โรงเรียนสาธิตแต่ละแห่งมีบทบาทสำคัญในฐานะห้องปฏิบัติการทางการศึกษาและต้นแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ประวัติและพัฒนารองเรียนสาธิตในประเทศไทย นำเสนอด้วยตัวอย่างโรงเรียนสาธิตในประเทศไทย ดังนี้

โรงเรียนสาธิตแห่งแรกของประเทศไทยได้ถือกำเนิดขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ เมื่อวันที่ ๑๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๓๕ ที่ “โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์” ณ โรงเรียนเด็กยศเส โดยวัตถุประสงค์หลักเพื่อเป็นโรงเรียนสำหรับฝึกหัดงานครู การก่อตั้งโรงเรียนแห่งนี้ถือเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของระบบการผลิตครูในประเทศไทย แสดงให้เห็นถึงวิสัยทัศน์ของรัชกาลที่ ๕ ในการพัฒนาการศึกษาโดยเริ่มจากการสร้างครูที่มีคุณภาพ ในปี พ.ศ. ๒๔๓๕ ได้มีการจัดตั้งโรงเรียนสาธิตแห่งที่สองชื่อว่า “โรงเรียนประถมวัดหัวลำโพง” เป็นโรงเรียนฝึกหัดสอนของแผนกวิชาครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ภายหลังโรงเรียนได้ย้ายที่ตั้งมาอยู่ที่สนามกีฬาแห่งชาติ และเปลี่ยนชื่อเป็น “โรงเรียนมัธยมหอวัง” ทำหน้าที่เป็นโรงเรียนฝึกสอนของแผนกฝึกหัดครูชั้นประโยคมัธยม ในคณะอักษรศาสตร์และครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งในปี พ.ศ. ๒๔๘๗ โรงเรียนมัธยมหอวังได้เปลี่ยนรูปแบบมาเป็นโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งปัจจุบันคือโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา^{๑๑} ตัวอย่างโรงเรียนสาธิตในประเทศไทยมีดังนี้

- โรงเรียนสาธิตละอออุทิศ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต^{๑๒} เป็นโรงเรียนอนุบาลของรัฐแห่งแรก สังกัดกองฝึกหัดครู กระทรวงธรรมการ เปิดการเรียนการสอนอนุบาลในปี พ.ศ. ๒๔๘๓ เพื่อเป็นสถานที่ฝึกนักเรียนฝึกหัดครูอนุบาลของโรงเรียนการเรือนวังจันทร์เกษม ซึ่งปัจจุบันคือมหาวิทยาลัยสวนดุสิต เป็นโรงเรียนอนุบาลเต็มรูปแบบด้วยเงินบริจาคของนางสาวละออ โดยยึดแนวปรัชญาวิถีดำเนินการเรียนการสอนตามวิถีทางแห่งการพัฒนาเด็กปฐมวัย และมุ่งเน้นการเตรียมความพร้อมและส่งเสริมพัฒนาการเด็กเป็นสำคัญปัจจุบันโรงเรียนสาธิตละอออุทิศเป็นแหล่งทดลอง ค้นคว้า วิจัยและพัฒนาความรู้ทางการศึกษาปฐมวัย เป็นต้นแบบของการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย เป็นแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย และเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการสอนและฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

^{๑๑} ศิลปวัฒนธรรม, แรกมีโรงเรียนสาธิตในโลก แรกมีโรงเรียนสาธิตในไทย, ๒๕๖๕. [Online], Available: https://www.silpa-mag.com/history/article_๘๒๗๖๖. [January 22, 2026].

^{๑๒} ศิโรจน์ ผลพันธ์, พัทธกษ จันทรเจริญ, และสุกษณ์ เณยทรัพย์, “Sirote’s Model for University Quality Integration: ต้นแบบการบูรณาการศาสตร์และศิลป์ในการบริหารสถาบันอุดมศึกษา”, วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, ปีที่ ๒๑ ฉบับที่ ๑ (๒๕๖๘): ๑-๑๕.

- โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร^{๑๓} พัฒนาจากโรงเรียนประสานมิตร โรงเรียนมัธยมวิสามัญศึกษาในบริเวณโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงเป็นระบบโรงเรียนสาธิต ได้รับการจัดตั้งจากกระทรวงศึกษาธิการในปี พ.ศ. ๒๔๙๕ เพื่อเป็นสถานที่ปฏิบัติงานในการฝึกสอนระดับมัธยมศึกษา ของนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และต่อมาได้ตั้งโรงเรียนประถมสาธิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา เป็นสถานที่ปฏิบัติงานในการฝึกสอนระดับประถมศึกษา และได้มีการพัฒนา มาจนถึงปัจจุบัน

- โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย^{๑๔} สถาปนาขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๐๑ โดยศาสตราจารย์ ท่านผู้หญิงพูนทรัพย์ นพวงศ์ ณ อยุธยา เพื่อให้เป็นสถานฝึกปฏิบัติการทางการศึกษาและเป็นสถานที่ ฝึกการปฏิบัติงานครูของคณะครุศาสตร์ก่อนที่นิตจะจบการศึกษา และเป็นพื้นที่สำหรับการวิจัยและ พัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน มีครูที่มีคุณภาพสูงซึ่งเป็นอาจารย์ของคณะครุศาสตร์ และมีหลักสูตร ที่มีความยืดหยุ่นสูง สามารถปรับให้เข้ากับความต้องการของผู้เรียน

- โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง^{๑๕} คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหงได้รับอนุมัติ ให้จัดตั้งโรงเรียนสาธิตขึ้นเพื่อเป็นสถานปฏิบัติการทางด้านศึกษาศาสตร์และเป็นที่ฝึกอบรมทางวิชาการ แก่เยาวชน ในปี พ.ศ. ๒๕๑๔ และเปิดการเรียนการสอนครั้งแรกในปีการศึกษา ๒๕๑๖ มุ่งพัฒนาวิชาการ ส่งเสริมทักษะวิชาชีพ มีภาวะเป็นผู้นำสร้างสรรค์นวัตกรรม ก้าวทันเทคโนโลยี เป็นคนดี มีคุณธรรม และเป็นแหล่งเรียนรู้ร่วมพัฒนาวิชาชีพครู

- โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์^{๑๖} จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๔ โดยมีจุดมุ่งหมาย ให้เป็นห้องปฏิบัติการทางการฝึกหัดครูระดับปริญญา และเพื่อทำการทดลองค้นคว้าหาความรู้ให้กว้างขวาง ในด้านการศึกษา เปิดทำการสอนนักเรียนทั้งในระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา มีความโดดเด่น ในด้านหลักสูตรเรียนรวมสำหรับเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น บกพร่องทางการเรียนรู้ มีปัญหาด้านพฤติกรรม และอารมณ์ ภาวะออทิซึม เน้นให้ผู้เรียนเข้าใจความหลากหลายของผู้คน ซึ่งสะท้อนถึงการยอมรับ และให้โอกาสทางการศึกษาแก่ผู้เรียนทุกคน

^{๑๓} โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๖๙. [Online], Available: <http://prathom.swu.ac.th/>. [January 22, 2026].

^{๑๔} โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๖๙. [Online], Available: <https://www.satite.chula.ac.th/>. [January 22, 2026].

^{๑๕} โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง, โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง สังกัดคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. [Online], Available: <https://www.ds.ru.ac.th/index.php/th/introduce-th-th/history-th-th>, ๒๕๖๙. [January 22, 2026].

^{๑๖} โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา, ประวัติโรงเรียนสาธิต แห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๖๙. [Online], Available: <https://www.kus.ku.ac.th/About.html>. [January 22, 2026].

จากลักษณะเฉพาะของโรงเรียนสาธิตในประเทศไทย การใช้ชื่อ “โรงเรียนสาธิต (Demonstration School)” แสดงถึงความตั้งใจที่จะให้โรงเรียนสาธิตเป็นโรงเรียนตัวอย่าง เพื่อให้โรงเรียนอื่น ๆ ได้มีโอกาสทำตามในโอกาสต่อไป ตามที่วิจิตร ศรีสอาน^{๑๗} ได้ให้ความเห็นไว้ บทบาทของโรงเรียนสาธิตนอกจากการเรียนการสอนนักเรียนแล้ว ยังมีหน้าที่อื่น ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ การฝึกสอน การสาธิตการสอน การสังเกตการสอน และการทดลองวิจัยทั้งวิธีการสอนและหลักสูตร ทำให้โรงเรียนสาธิตมีบทบาทสำคัญในการให้การศึกษาแก่นักเรียน การผลิตครู และการพัฒนาองค์ความรู้ทางการศึกษา

การดำเนินงานของโรงเรียนสาธิต

โรงเรียนสาธิตมีรูปแบบการดำเนินงานที่เอื้อต่อการเป็นต้นแบบและการพัฒนานวัตกรรมการศึกษา การทำความเข้าใจกลไกการทำงานของโรงเรียนสาธิตจึงเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาระบบการผลิตครูและยกระดับคุณภาพการศึกษาของประเทศ

หลักการดำเนินงานของโรงเรียนสาธิต^{๑๘} มีดังนี้

โรงเรียนสาธิตมีบทบาทสำคัญในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา มีการสื่อสารและเผยแพร่ นวัตกรรมการเรียนการสอนออกสู่สังคมอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ระบบการศึกษาไทยโดยเฉพาะโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) มีความแข็งตัวในเรื่องข้อตกลง ระเบียบ และแนวปฏิบัติต่าง ๆ ที่ทำให้ครูไม่กล้าออกนอกกรอบหรือทดลองสิ่งใหม่ ๆ สภาพการณ์เช่นนี้ทำให้โรงเรียนสาธิตต้องมีบทบาทเชิงรุกในการขยายผลนวัตกรรมการศึกษา โรงเรียนสาธิตจึงมีการจัดอบรมและให้ความรู้แก่ครูจากโรงเรียนอื่น ๆ ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงช่วยเหลือและสนับสนุนโรงเรียนที่เปิดใจต้องการเรียนรู้และพัฒนา นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้ครูจากโรงเรียนต่าง ๆ ที่ต้องการพัฒนาตนเองได้เข้ามาศึกษาดูงานและเรียนรู้แนวทางปฏิบัติที่ดี อย่างไรก็ตาม สิ่งสำคัญที่ต้องตระหนักคือไม่ใช่ทุกนวัตกรรมจะสามารถนำไปใช้ได้ทุกโรงเรียน เนื่องจากการศึกษาในแต่ละบริบทมีความแตกต่างกัน ทั้งในด้านทรัพยากร ภูมิหลังของผู้เรียน และวัฒนธรรมชุมชน การขยายผลนวัตกรรมจึงต้องคำนึงถึงความเหมาะสมและความพร้อมของแต่ละสถานศึกษา

^{๑๗} ศิลปวัฒนธรรม, แรกมีโรงเรียนสาธิตในโลก แรกมีโรงเรียนสาธิตในไทย, ๒๕๖๕. [Online], Available: https://www.silpa-mag.com/history/article_๘๒๗๙๖. [January ๒๒, ๒๐๒๖].

^{๑๘} องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย, นักการศึกษาสายปฏิรูป เน้นรัฐ นำจุดเด่นโรงเรียนสาธิตสู่การศึกษายุคใหม่, ๒๕๖๖. [Online], Available: <https://theactive.thaipbs.or.th/news/๒๐๒๒๐๒๑๘>. [January 22, 2026].

ลักษณะเฉพาะในการดำเนินงาน

โรงเรียนสาธิตมีลักษณะพิเศษหลายประการที่ทำให้สามารถทำหน้าที่เป็นต้นแบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

๑) คุณภาพของบุคลากร ครูและอาจารย์ในโรงเรียนสาธิตมีสถานะเป็นพนักงานมหาวิทยาลัย หมายความว่าครูในโรงเรียนสาธิตชั้นนำ เช่น สาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นอาจารย์ของคณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ บุคลากรเหล่านี้มีคุณวุฒิและประสบการณ์สูง มีความเชี่ยวชาญทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติ และมีส่วนร่วมในการวิจัยและพัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

๒) ความมีอิสระในการพัฒนาหลักสูตร แม้จะต้องดำเนินการภายใต้กรอบหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานของชาติ แต่โรงเรียนสาธิตมีความยืดหยุ่นในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของตัวเอง สามารถออกแบบเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ และวิธีการสอนที่สอดคล้องกับปรัชญาและเอกลักษณ์ของแต่ละโรงเรียน ความยืดหยุ่นนี้ทำให้แต่ละโรงเรียนสาธิตมีลักษณะเฉพาะของตัวเองตามหลักคิดและปรัชญาการศึกษา

๓) ได้รับการลงทุนที่สูงเพื่อให้สามารถทำหน้าที่เป็นต้นแบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ การลงทุนนี้ครอบคลุมหลายด้าน ได้แก่ อาคารสถานที่ที่ทันสมัยและเหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้ อุปกรณ์การเรียนการสอนที่ครบครันและทันสมัย เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ทันสมัย สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย และบุคลากรที่มีคุณภาพสูง การลงทุนที่เพียงพอทำให้โรงเรียนสาธิตสามารถทดลองนวัตกรรมใหม่ ๆ ได้ โดยไม่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากรมากนัก

การบริหารวิชาการของโรงเรียนสาธิต

การบริหารวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินงานโรงเรียนสาธิต การศึกษาของ Somtua et al.^{๑๙} พบว่า การบริหารวิชาการของโรงเรียนสาธิตที่มีประสิทธิภาพดังนี้

๑. การออกแบบหลักสูตร เป็นรากฐานของการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ การระบุผลลัพธ์การเรียนรู้และวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน โดยคำนึงถึงสมรรถนะที่ผู้เรียนต้องการในทักษะอนาคต เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกัน และการสื่อสาร จากนั้นจึงคัดเลือกและจัดระเบียบเนื้อหาให้สอดคล้องกับผลลัพธ์ที่ต้องการ โดยเนื้อหาต้องมีความเหมาะสมกับวัยและระดับพัฒนาการของผู้เรียน มีความทันสมัยและสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ โดยเฉพาะการกำหนดวิธีการและสื่อการสอนที่หลากหลาย เพื่อตอบสนองต่อรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของผู้เรียน

^{๑๙} Somtua, S., Chaemchoy, S., & Siribanpitak, P., “Enhancing future global citizenship competencies through academic management: Current practices and future goals in demonstration schools”, *Journal of Education and Innovation*, Vol.27 No.2 (2025): 54-71.

๒. การจัดการเรียนการสอน การนำหลักสูตรที่ออกแบบไว้ไปสู่การปฏิบัติจริงในห้องเรียน ครูต้องใช้วิธีการและสื่อที่หลากหลายเพื่อกระตุ้นความสนใจและส่งเสริมการเรียนรู้ การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยทั้งสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ปลอดภัยและน่าเรียนรู้ และบรรยากาศทางจิตใจที่ให้ผู้เรียนรู้สึกได้รับการยอมรับและกล้าแสดงออก นอกจากนี้ ครูต้องสามารถปรับการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคนหรือกลุ่ม โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและให้การสนับสนุนที่เหมาะสม

๓. การประเมินผล กลไกในการตรวจสอบและปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย ทั้งการประเมินเพื่อการเรียนรู้ การประเมินเพื่อเป็นการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ ข้อมูลที่ได้จากการประเมินต้องถูกต้อง มีความหมาย และสามารถนำไปใช้ปรับปรุงการสอนได้อย่างเป็นรูปธรรม ผลการประเมินต้องใช้เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน

การดำเนินงานของโรงเรียนสาธิตมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากโรงเรียนทั่วไป โดยทำหน้าที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา มีครูที่มีคุณภาพสูงซึ่งเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย มีอิสระในการพัฒนาหลักสูตร และได้รับการลงทุนที่เพียงพอ การบริหารวิชาการมีสามองค์ประกอบหลัก คือ การออกแบบหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการประเมินผล ที่ทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ โรงเรียนสาธิตจึงสามารถเป็นต้นแบบและแหล่งเผยแพร่นวัตกรรมการศึกษาสู่สังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โรงเรียนสาธิตแห่งฝึกประสบการณ์ของนักศึกษาวิชาชีพรู

การเป็นครูที่มีคุณภาพไม่สามารถเกิดขึ้นได้จากการศึกษาทฤษฎีในห้องเรียนเพียงอย่างเดียว แต่ต้องอาศัยประสบการณ์ตรงในการสอนจริงภายใต้การดูแลและให้คำแนะนำที่เหมาะสม โรงเรียนสาธิตจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในฐานะแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่มีคุณภาพ เชื่อมระหว่างความรู้ทางทฤษฎีกับการปฏิบัติจริง การทำความเข้าใจกระบวนการและประสบการณ์การเรียนรู้ของนักศึกษาครูในโรงเรียนสาธิตจึงเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาระบบการผลิตครูที่มีประสิทธิภาพ

ความสำคัญของการฝึกประสบการณ์ในโรงเรียนสาธิต การสาธิตการสอนเป็นกลยุทธ์สำคัญในหลักสูตรการศึกษาครูที่ทำหน้าที่ให้ความรู้ทางทฤษฎีและการประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติ กระบวนการนี้ไม่ใช่เพียงแค่การทดสอบความสามารถของนักศึกษาครู แต่เป็นโอกาสอันมีค่าในการพัฒนาทักษะการสอนอย่างแท้จริง นักการศึกษาใช้การสาธิตการสอนเพื่อประเมินว่านักศึกษาครูมีความเข้าใจพื้นฐานของการสอนและมีความเชี่ยวชาญในการประยุกต์ใช้แนวทาง กลยุทธ์ และวิธีการต่าง ๆ ที่คาดหวังจากครู มีอาชีพหรือไม่ การสาธิตการสอนจึงเป็นการทดสอบความสามารถแบบองค์รวม ที่ครอบคลุมทั้งความรู้ เนื้อหา ทักษะการสอน การจัดการชั้นเรียน และความสามารถในการสื่อสาร^{๒๐} การสาธิตการสอนถูกใช้

^{๒๐} Sappayani, A., “Teaching demonstration skills of field study students: Basis for intervention plan”, *International Journal of Novel Research and Development (IJNRD)*, Vol.8 No.2 (2023): 319-328.

ในหลักสูตรที่ต้องการการประยุกต์ใช้กลยุทธ์การสอน โดยให้นักศึกษาครูได้รับประสบการณ์ตรงในการสอนในห้องเรียนจริง โดยนักศึกษาครูจะถูกสังเกตและประเมินโดยอาจารย์ผู้ดูแลและครูพี่เลี้ยงในสถานที่ฝึกงาน มีการดูแลและให้คำแนะนำที่ช่วยให้นักศึกษาครูได้พัฒนาทักษะอย่างเป็นระบบ ได้รับข้อเสนอแนะที่สร้างสรรค์และสามารถปรับปรุงการสอนได้^{๒๑}

ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีประสบการณ์ตรง รากฐานของการฝึกประสบการณ์

David Kolb นักทฤษฎีการศึกษาได้เสนอทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีประสบการณ์ตรง (Experiential Learning Theory)^{๒๒} อธิบายกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ๔ ขั้นตอนที่เชื่อมโยงกันเป็นวงจร (Kolb's Experiential Learning Cycle) ในการทำความเข้าใจว่านักศึกษาครูเรียนรู้การสอนได้อย่างไร ดังนี้

ขั้นที่ ๑ ประสบการณ์เชิงรูปธรรม (Concrete Experience) จุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ ผู้เรียนเผชิญกับประสบการณ์จริงในการสอน นักศึกษาครูได้ลงมือสอนจริงในห้องเรียน โต้ตอบกับนักเรียน และเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ประสบการณ์ตรงนี้เป็นวัตถุดิบสำคัญของการเรียนรู้

ขั้นที่ ๒ การสังเกตแบบไตร่ตรอง (Reflective Observation) การพิจารณาประสบการณ์ที่ผ่านมาอย่างรอบคอบจากหลายมุมมอง นักศึกษาครูต้องหยุดและคิดไตร่ตรองว่าอะไรเกิดขึ้น ทำไมถึงเกิดขึ้น และส่งผลอย่างไร การไตร่ตรองนี้อาจทำผ่านการเขียนบันทึกการสอน การอภิปรายกับเพื่อนหรืออาจารย์ หรือการดูวิดีโอบันทึกการสอนของตนเอง

ขั้นที่ ๓ แนวคิดเชิงนามธรรม (Abstract Conceptualization) การสร้างทฤษฎีและแนวคิดจากการไตร่ตรอง ผู้เรียนเชื่อมโยงประสบการณ์ที่ผ่านมา กับความรู้ทางทฤษฎีที่เรียนมา สร้างความเข้าใจใหม่หรือปรับปรุงความเข้าใจเดิม นักศึกษาครูอาจพบว่าทฤษฎีบางอย่างใช้ได้จริงในสถานการณ์หนึ่งแต่ไม่ได้ผลในอีกสถานการณ์หนึ่ง จึงต้องสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ขั้นที่ ๔ การทดลองเชิงรุก (Active Experimentation) การนำแนวคิดใหม่ไปทดสอบในสถานการณ์ต่าง ๆ นักศึกษาครูนำความรู้และความเข้าใจที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการสอนครั้งต่อไป ทดลองวิธีการใหม่ และสังเกตผลที่เกิดขึ้น จากนั้นก็เริ่มวงจรใหม่อีกครั้ง

^{๒๑} Pangket-Rosario, W. F., "Experience of education students in classroom teaching demonstrations for teaching language skills and its implications for the curriculum", *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*, Vol.24 No.11 (2025): 726-744.

^{๒๒} Kolb, D. A., *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*, (NJ: Prentice Hall, 1984), pp.20-29.

ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีประสบการณ์ตรง เป็นรากฐานสำคัญในการทำความเข้าใจและพัฒนาหลักสูตรการเตรียมครู โดยเฉพาะในบริบทที่ต้องการทักษะการปฏิบัติจริง เช่น การสอนภาษา ซึ่งมีธรรมชาติเชิงปฏิสัมพันธ์และการสื่อสารสูง นักศึกษาครูได้รับประโยชน์จากโอกาสที่แท้จริงในการฝึกฝนกลยุทธ์การสอน ไตร่ตรองความมีประสิทธิภาพ บูรณาการประสบการณ์กับความรู้ทางทฤษฎี และทดลองแนวทางใหม่ในโอกาสการสอนครั้งต่อไป

ประสบการณ์การสาธิตการสอน มุมมองของผู้สอน

การศึกษาของ Pangket-Rosario^{๒๓} พบว่า นักศึกษาครูมีประสบการณ์ใน ๒ มุมมองที่สำคัญคือ ในฐานะผู้เรียนและในฐานะครู การทำความเข้าใจทั้ง ๒ มุมมองช่วยให้เห็นภาพที่สมบูรณ์ของกระบวนการเรียนรู้การเป็นครู

- มุมมองในฐานะผู้เรียน นักศึกษาครูเผชิญความท้าทายและโอกาสเรียนรู้ใหม่ทุกครั้งที่สาธิตการสอน ความกังวลหลักคือการสงสัยในความรู้ของตนเอง สร้างความขัดแย้งภายในเมื่อต้องแสดงความมั่นใจในฐานะครู ขณะที่กำลังตั้งคำถามกับความสามารถของตนเอง ความไม่มั่นใจเป็นส่วนสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ นักศึกษาได้เรียนรู้กลยุทธ์ใหม่ผ่านประสบการณ์ตรง ค้นพบแนวทางที่ทฤษฎีอาจไม่ได้กล่าวไว้ เช่น การจัดการสถานการณ์ฉุกเฉิน การปรับแผนการสอนทันที และการสร้างสัมพันธ์กับนักเรียน การเผชิญปฏิสัมพันธ์หลากหลายในห้องเรียน ไม่ว่าจะเป็นการตอบคำถามของนักเรียน พฤติกรรมที่ไม่คาดคิด หรือปัญหาทางเทคนิค ช่วยพัฒนาความสามารถในการปรับตัว ซึ่งเป็นทักษะสำคัญของครูมืออาชีพ

- มุมมองในฐานะครู การพัฒนาการปฏิบัติแบบมืออาชีพที่เป็นหัวใจของวิชาชีพครูดังนี้

๑) การปฏิบัติแบบไตร่ตรอง การวิเคราะห์กลยุทธ์อย่างมีวิจารณญาณหลังการสาธิตช่วยระบุสิ่งที่ได้ผลและไม่ได้ผล การไตร่ตรองให้ความเข้าใจการดำเนินการสอน และกระตุ้นให้คิดลึกซึ้งเกี่ยวกับปรัชญาและวิธีการสอนของตน ครูที่ไตร่ตรองสม่ำเสมอจะพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

๒) การเรียนรู้แบบปรับตัวและความยืดหยุ่น สถานการณ์ไม่คาดคิดระหว่างการสาธิต เช่น การมีส่วนร่วมของนักเรียนที่แตกต่างจากคาดหวัง หรือความล้มเหลวทางเทคโนโลยี แสดงความจำเป็นที่ครูต้องมีความยืดหยุ่น สามารถปรับแผนทันทีและรักษาคุณภาพการเรียนรู้ได้

๓) การเติบโตทางวิชาชีพและความเข้าใจ นักศึกษาครูเริ่มตระหนักอัตลักษณ์ในฐานะนักการศึกษา เข้าใจว่าการศึกษากินกว่าการถ่ายทอดเนื้อหา เป็นการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมาย สร้างสัมพันธ์กับผู้เรียน และส่งเสริมให้พัฒนาเต็มศักยภาพ ความเข้าใจนี้เป็นพื้นฐานสำคัญของการเป็นครูที่มีประสิทธิภาพ

^{๒๓} Pangket-Rosario, W. F., "Experience of education students in classroom teaching demonstrations for teaching language skills and its implications for the curriculum". *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*, Vol.24 No.11 (2025): 726-744.

จุดแข็งและจุดอ่อน บทเรียนสำหรับการพัฒนา

การศึกษาของ Pangket-Rosario^{๒๔} พบจุดแข็งที่ส่งเสริมคุณภาพวิชาชีพครู เช่น คุณภาพการใช้เสียงที่ดี ความกระตือรือร้น บุคลิกท่าทางที่ดี การควบคุมชั้นเรียนที่ดี การใช้วิธีการและกิจกรรมที่หลากหลาย การใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม และเทคนิคเชิงโต้ตอบ จุดแข็งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่านักศึกษาครุศึกษามีศักยภาพที่จะพัฒนาเป็นครูที่มีคุณภาพ หากได้รับการสนับสนุนและพัฒนาอย่างเหมาะสมสำหรับจุดอ่อน พบประเด็นที่สำคัญ เช่น การมีตัวตนทางเสียงและทางกายภาพที่อ่อนแอ เช่น เสียงไม่ดัง ท่าทางไม่ดี ขาดการสบตา ความมั่นใจต่ำและขาดการเชี่ยวชาญเนื้อหา การสื่อสารที่ไม่ชัดเจน การออกแบบการสอนที่ต้องปรับปรุง การขาดการมีส่วนร่วมของนักเรียน และการปรับการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคนไม่เพียงพอ จุดอ่อนเหล่านี้เป็นข้อมูลสำคัญสำหรับการพัฒนาหลักสูตรการเตรียมครูและวิชาชีพครู

โรงเรียนสาธิตเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์สำคัญที่เชื่อมโยงทฤษฎีกับการปฏิบัติ โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีประสบการณ์ตรงของ Kolb ที่ประกอบด้วย ๔ ขั้น นักศึกษามีประสบการณ์คู่ทั้งในฐานะผู้เรียนที่เผชิญความไม่แน่นอนและเดบิต และในฐานะครูที่พัฒนาการปฏิบัติแบบไตร่ตรอง ความยืดหยุ่น และความเข้าใจทางวิชาชีพ แม้พบจุดอ่อนในทักษะการนำเสนอและการสอน แต่ก็มีจุดแข็งที่สามารถพัฒนาต่อได้ การฝึกประสบการณ์ในโรงเรียนสาธิตจึงเป็นกลไกสำคัญในการผลิตครูที่มีคุณภาพ

การบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ของการฝึกประสบการณ์

การเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ผ่านวิธีการสาธิต

การศึกษาของ Zulkifli et al.^{๒๕} พบว่า การใช้วิธีการสาธิตในการสอนมีผลในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา โดยครูได้นำเสนอเนื้อหาโดยใช้เทคนิคการสาธิต และกระบวนการเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดี นักเรียนรู้สึกสบายใจมากขึ้นในการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้สำหรับวิชาการออกแบบกราฟิกโดยใช้เทคนิคการสาธิต การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพของนักเรียนจะดีขึ้นหากครูใช้การสาธิตเป็นกลยุทธ์การเรียนรู้ การค้นพบแสดงให้เห็นว่าครูได้นำเสนอเนื้อหาโดยใช้เทคนิคการสาธิต โดยอิงจากผลการสำรวจการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพของนักเรียน สามารถระบุได้ว่ากระบวนการเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดี และนักเรียนรู้สึกสบายใจมากขึ้นในการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้สำหรับวิชาการออกแบบกราฟิกโดยใช้เทคนิคการสาธิต

^{๒๔} Pangket-Rosario, W. F., "Experience of education students in classroom teaching demonstrations for teaching language skills and its implications for the curriculum", *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*, Vol.24 No.11 (2025): 726-744.

^{๒๕} Zulkifli, Kristiawan, M., & Sasongko, R. N., "Improving students' active learning through demonstration method", *Al-Ishlah: Jurnal Pendidikan*, Vol.14 No.4 (2022): 6539-6550.

การพัฒนาสมรรถนะพลเมืองโลกในอนาคต

การศึกษาของ Somtua et al.^{๒๖} พบว่า การบริหารวิชาการของโรงเรียนสาธิตมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสมรรถนะพลเมืองโลกในอนาคต ดังนี้

๑. การออกแบบหลักสูตร เป็นความต้องการที่สำคัญที่สุดในการบริหารวิชาการของโรงเรียนสาธิต เพื่อส่งเสริมสมรรถนะของพลเมืองโลกในอนาคต

๒. การประเมินผล เพื่อปรับปรุงสมรรถนะพลเมืองโลกในอนาคต โดยเฉพาะในบริบทของการส่งเสริมการรับรู้และความเข้าใจข้ามวัฒนธรรมโดยการเผยแพร่ข้อมูลที่ถูกต้อง

๓. การเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะพลเมืองโลกในอนาคต สร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการรับรู้และความเข้าใจข้ามวัฒนธรรม

จะเห็นได้ว่าวิธีการสาธิตช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของผู้เรียนได้ดี ขณะที่การบริหารวิชาการของโรงเรียนสาธิตส่งเสริมสมรรถนะพลเมืองโลกในอนาคตผ่านการออกแบบหลักสูตร การประเมินผล และการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความเข้าใจข้ามวัฒนธรรม

การพัฒนาโรงเรียนสาธิตในต่างประเทศ กรณีศึกษาสหรัฐอเมริกา

โรงเรียนสาธิตเริ่มต้นในสหรัฐอเมริกามานานกว่า ๑๓๒ ปีแล้ว ตั้งแต่คริสต์ศักราช ๑๘๕๗ ที่คณะศึกษาศาสตร์ Illinois State University เมือง Normal and Bloomington มีชื่อเรียกว่า Metcalf Laboratory School เพื่อเป็นแหล่งฝึกหัดครูและทดลองหลักสูตรและวิธีการสอนใหม่ ๆ ตั้งแต่ระดับอนุบาลประถมศึกษาไปจนถึงมัธยมศึกษาอย่างต่อเนื่องกัน การคัดเลือกนักเรียนทำโดยการเลือกตัวแทนประชากรวัยเรียนของชุมชนเมือง Bloomington และ Metcalf ตามสภาพทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และวัฒนธรรม พร้อมกับระดับความสามารถทางวิชาการ นอกจากนั้นโรงเรียนสาธิตยังจัดหลักสูตรการศึกษาพิเศษสำหรับเด็กที่มีความพิการต่าง ๆ ในระดับที่พอจะสามารถเรียนรู้ได้ให้เข้าเรียนร่วมกับนักเรียนปกติในชั้นเรียนอีกด้วย

John Dewey นักปรัชญาการศึกษา ผู้เป็นอาจารย์ทางการฝึกหัดครู ได้ริเริ่มก่อตั้งโรงเรียนสาธิตในปี ค.ศ. ๑๘๙๖ ณ มหาวิทยาลัยชิคาโก (The University of Chicago) โดยมีจุดมุ่งหมายให้เป็นห้องปฏิบัติการเพื่อทดลองการสอนและการฝึกหัดนักศึกษาทำการสอนตามแนวความคิดที่เชื่อว่านักเรียนจะมีผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการพร้อมกับความมีระเบียบวินัยได้นั้นควรมีความสัมพันธ์อย่างสำคัญกับการที่นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง ทำงานจริง ๆ เกี่ยวกับกิจวัตรประจำวันในโรงเรียน

^{๒๖} Somtua, S., Chaemchoy, S., & Siribanpitak, P., “Enhancing future global citizenship competencies through academic management: Current practices and future goals in demonstration schools”, *Journal of Education and Innovation*, Vol.27 No.2 (2025): 54-71.

หลักการของ John Dewey มีดังนี้^{๒๗}

John Dewey กล่าวถึงหลักการของโรงเรียนสาธิตที่ตนเองได้สร้างขึ้นที่ The University of Chicago ดังนี้

๑. การเชื่อมโยงกิจกรรมทางบ้านกับโรงเรียน เมื่อเด็กเริ่มเข้าโรงเรียนกิจกรรมทางบ้านของเด็กไม่ได้ถูกตัดขาดจากกิจกรรมทางโรงเรียน แต่จะมีความสัมพันธ์สอดคล้องซึ่งกันและกัน โดยการที่เด็กจะได้รับการฝึกฝนให้ใช้มือทำงานกิจวัตรประจำวันที่จำเป็นอย่างอื่นต่าง ๆ

๒. การเรียนรู้สำหรับปัจจุบัน เด็กควรจะได้รับการเรียนรู้ที่จะดำรงชีวิตในปัจจุบันให้มากกว่าที่จะต้องเตรียมตัวเพื่อชีวิตการเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต เด็กควรเรียนรู้ที่จะเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม รู้จักการรอโอกาสของตน ช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน และรับความช่วยเหลือจากเพื่อนและจากครู

๓. การปลูกฝังความสนใจ โรงเรียนต้องเป็นแหล่งที่ปลูกฝังความสนใจและความกระตือรือร้นของเด็ก ด้วยการเผชิญปัญหาต่าง ๆ เพื่อท้าทายให้เด็กค้นคว้าหาข้อสรุปด้วยวิธีการของตนเองให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

๔. การพัฒนาวินัยในตนเอง โดยการที่เด็กจะต้องใส่ใจกับงานด้วยตนเองไม่มีรางวัลตอบแทน

๕. เด็กเป็นศูนย์กลาง ครูจำเป็นต้องระลึกไว้เสมอว่าเด็กไม่ใช่วัตถุสิ่งของ แต่เป็นศูนย์กลางของการสอน ทุกสิ่งทุกอย่างที่จะสร้างความเจริญเติบโตทางจิตใจ ทางร่างกายทางสังคมพร้อมกันไป

โรงเรียนสาธิตในสหรัฐอเมริกา คือโรงเรียนที่สังกัดมหาวิทยาลัยหรือโรงเรียนต้นแบบที่ใช้สำหรับการฝึกอบรมครู การวิจัย และการทดลองใช้วิธีการศึกษาที่เป็นนวัตกรรมใหม่ เรียกว่าโรงเรียนทดลอง โรงเรียนในวิทยาเขต หรือโรงเรียนต้นแบบ ซึ่งนำเสนอโอกาสการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติจริงที่ไม่เหมือนใคร นอกเหนือจากสภาพแวดล้อมการศึกษาแบบดั้งเดิมทั้งของรัฐและเอกชน โดยมีโรงเรียนสาธิตแบบความก้าวหน้าเฉพาะบุคคล (Advancement Via Individual Determination) ไปจนถึงห้องปฏิบัติการเฉพาะทางของมหาวิทยาลัย^{๒๘}

^{๒๗} Dewey, J., "Some stages of logical thought", *The Philosophical Review*, Vol. 9 No. 5 (1900), pp.465-489.

^{๒๘} โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา, *ประวัติโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, ๒๕๖๙. [Online], Available: <https://www.kus.ku.ac.th/About.html>. [January 22, 2026].

การวิเคราะห์เพื่อการพัฒนาโรงเรียนสาธิตแห่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและ ห้องปฏิบัติการทางการศึกษา

ประเด็นที่ควรส่งเสริมโรงเรียนสาธิตแห่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและห้องปฏิบัติการทางการศึกษา มีดังนี้

๑. ความเป็นห้องปฏิบัติการทางการศึกษา โรงเรียนสาธิตมีศักยภาพสูงในการเป็นแหล่งทดลองนวัตกรรมการศึกษา ควรส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาสมรรถนะพลเมืองโลกในอนาคต

๒. ความยืดหยุ่นในหลักสูตร การมีอิสระในการออกแบบหลักสูตรเป็นจุดแข็งที่สำคัญ ควรใช้ประโยชน์จากความยืดหยุ่นนี้ในการพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองต่อความต้องการของโลกยุคใหม่ โดยเฉพาะในด้านทักษะดิจิทัลและความตระหนักรู้ทางโลก

๓. บุคลากรที่มีคุณภาพ ครูที่มีสถานะเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยเป็นทรัพยากรที่มีค่า ควรส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่องและการแบ่งปันความรู้สู่ชุมชนการศึกษาในวงกว้าง

ประเด็นที่ต้องพัฒนาโรงเรียนสาธิตแห่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและห้องปฏิบัติการทางการศึกษา มีดังนี้

๑. การเตรียมความพร้อมนักศึกษาครู จากการศึกษาของ Pangket-Rosario^{๒๙} พบข้อจำกัดสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนา ดังนี้

๑.๑ ทักษะการนำเสนอ ได้แก่ เสริมการฝึกอบรมในด้านการใช้เสียง บุคลิกท่าทาง และการสบตา การพัฒนาความมั่นใจและการเชี่ยวชาญเนื้อหา และการปรับปรุงความชัดเจนในการสื่อสาร

๑.๒ ทักษะทางการสอน ได้แก่ เสริมสร้างการบูรณาการความรู้เนื้อหาและวิธีการสอน ส่งเสริมการปฏิบัติแบบไตร่ตรอง ปรับปรุงการเตรียมตัวสำหรับการจัดการชั้นเรียน และพัฒนาทักษะการออกแบบการสอนที่เหมาะสมกับระดับผู้เรียน

๒. กรอบการพัฒนาหลักสูตรการศึกษา นอกจากนี้ Pangket-Rosario ได้เสนอแนะว่า หลักสูตรการศึกษาควรมีการดำเนินงานดังนี้

๒.๑ นำกรอบความก้าวหน้าตามสมรรถนะมาใช้ (Competency-Based Progression Framework) เพื่อสร้างระบบการให้ข้อเสนอแนะจากพี่เลี้ยงและเพื่อนร่วมงาน และวิธีการประเมินที่แท้จริง

^{๒๙} Pangket-Rosario, W. F., “Experience of education students in classroom teaching demonstrations for teaching language skills and its implications for the curriculum”, *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*, Vol.24 No.11 (2025): 726-744.

๒.๒ สนับสนุนการพัฒนาคณาจารย์ ได้แก่ การฝึกอบรมการให้ข้อเสนอแนะและเทคนิคการอำนวยความสะดวกในการไตร่ตรอง

๒.๓ ส่งเสริมการไตร่ตรองและการเจรจาทางวิชาชีพที่มีความหมายให้กับนักศึกษาและอาจารย์มีกลยุทธ์ในการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่สนับสนุน

๓. การขยายผลสู่โรงเรียนทั่วไป ดังนี้ สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียนสาธิต พัฒนาระบบการเผยแพร่ข่าวสารที่มีประสิทธิภาพ และจัดอบรมและเป็นพี่เลี้ยงให้กับโรงเรียนที่สนใจ

โรงเรียนสาธิตมีบทบาทสำคัญในฐานะห้องปฏิบัติการทางการศึกษาและแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมระหว่างทฤษฎีทางการศึกษากับการปฏิบัติจริง และเป็นต้นแบบนวัตกรรมการศึกษาที่มีคุณภาพสำหรับสังคม การพัฒนาโรงเรียนสาธิตให้มีประสิทธิภาพต้องพิจารณาการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การประเมินผล และการเตรียมความพร้อมนักศึกษาครู โดยเฉพาะการพัฒนาสมรรถนะพลเมืองโลก

หลักการของ John Dewey จากสหรัฐอเมริกา ให้ข้อคิดสำคัญเกี่ยวกับการเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้โดยการลงมือทำ และการพัฒนาทั้งทางวิชาการและทางสังคม ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้ในบริบทของประเทศไทยได้ ดังนั้นการพัฒนาโรงเรียนสาธิตในอนาคตมีดังนี้

๑. การเสริมสร้างความพร้อมของนักศึกษาครูทั้งด้านทักษะการนำเสนอและทักษะทางการสอน
๒. การส่งเสริมการปฏิบัติแบบไตร่ตรองและการเรียนรู้จากประสบการณ์
๓. การพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของโลกยุคใหม่
๔. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือและการแบ่งปันความรู้เพื่อการขยายผลนวัตกรรมสู่โรงเรียนทั่วไป

ด้วยการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ โรงเรียนสาธิตสามารถทำหน้าที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และผลิตครูที่มีคุณภาพเพื่อพัฒนาการศึกษาของประเทศต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาบทบาทและความสำคัญของโรงเรียนสาธิตในฐานะแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และห้องปฏิบัติการทางการศึกษา มีข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา ดังนี้

๑. การพัฒนานักศึกษาครู โรงเรียนสาธิตและสถาบันการผลิตครูควรเสริมสร้างความพร้อมด้านทักษะการนำเสนอและการสอน โดยพัฒนาคุณภาพการใช้เสียง บุคลิกภาพ การสบตา ความมั่นใจ และความชัดเจนในการสื่อสาร พัฒนาความรู้เนื้อหาเกี่ยวกับวิธีการสอน การจัดการชั้นเรียน และการออกแบบการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน รวมถึงใช้กรอบความก้าวหน้าตามสมรรถนะสร้างระบบการให้ข้อเสนอแนะที่มีประสิทธิภาพ

๒. การบริหารวิชาการ ใช้ความยืดหยุ่นในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน โดยเน้นทักษะดิจิทัลและความตระหนักรู้ทางโลก ออกแบบหลักสูตรที่ส่งเสริมสมรรถนะพลเมืองโลกในอนาคต

๓. การบริหารบุคลากรและการพัฒนาวิชาชีพ ครูและอาจารย์ในโรงเรียนสาธิตเป็นทรัพยากรที่มีค่า ควรส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่องเพื่อดูแลนักศึกษาครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔. การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม เสริมสร้างบทบาทเป็นห้องปฏิบัติการทางการศึกษา ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการใช้วิธีการสาธิตเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ และสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา

๕. การขยายผลสู่สังคม ทำหน้าที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาด้วยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียนสาธิต พัฒนาระบบเผยแพร่นวัตกรรม และจัดอบรมเป็นพี่เลี้ยงให้กับโรงเรียนอื่น

บทสรุป

โรงเรียนสาธิตมีบทบาทสำคัญในฐานะแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและห้องปฏิบัติการทางการศึกษา เชื่อมโยงทฤษฎีการศึกษาในมหาวิทยาลัยกับการปฏิบัติจริง เป็นกลไกสำคัญในระบบผลิตครูและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศ โรงเรียนสาธิตคือโรงเรียนในความดูแลของสถาบันฝึกหัดครูหรือมหาวิทยาลัยที่มีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ มีจุดมุ่งหมายสาธิตการเรียนการสอนให้นักศึกษาครูได้ศึกษาฝึกหัดและนำไปใช้เป็นแบบอย่างตามวัตถุประสงค์ เช่น โรงเรียนฝึก โรงเรียนปฏิบัติการทดลอง และโรงเรียนวิจัยและพัฒนา เป็นศูนย์นวัตกรรมสำหรับการฝึกอบรมครู การวิจัยทางการศึกษา และแหล่งเรียนรู้พัฒนาการเด็กและการศึกษา

ความสำคัญของโรงเรียนสาธิต ได้แก่ เป็นห้องปฏิบัติการทางการศึกษาที่มหาวิทยาลัยใช้ฝึกนักศึกษาครูและทดลองนวัตกรรมการสอนใหม่ มีหลักสูตรยืดหยุ่น ทดลองวิธีสอนที่หลากหลายได้ดีกว่าโรงเรียนทั่วไป เป็นสถานฝึกปฏิบัติและวิจัยที่นักศึกษาฝึกทักษะการสอนจริงภายใต้การดูแลครูพี่เลี้ยงที่มีประสบการณ์ และเป็นสถานที่ทดลองหลักสูตรและวิธีสอนใหม่ และเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา โดยนำการพัฒนาการเรียนการสอนและการขยายผลสู่โรงเรียนทั่วไป

การดำเนินงาน โรงเรียนสาธิตมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากโรงเรียนทั่วไป มีครูคุณภาพสูง ซึ่งเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย มีอิสระในการพัฒนาหลักสูตร และได้รับการลงทุนที่เพียงพอ การบริหารวิชาการมีสามองค์ประกอบหลัก คือ การออกแบบหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการประเมินผลที่ทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีรากฐานจากทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีประสบการณ์ตรงของ David Kolb ที่ประกอบด้วย ๔ ขั้นตอน คือ ประสบการณ์เชิงรูปธรรม การสังเกตแบบไตร่ตรอง แนวคิดเชิงนามธรรม และการทดลองเชิงรุก การสาธิตการสอนเป็นกลยุทธ์สำคัญที่เชื่อมโยงความรู้ทางทฤษฎีกับการปฏิบัติ เป็นโอกาสพัฒนาทักษะการสอนอย่างแท้จริง ผลลัพธ์การเรียนรู้จากการฝึกประสบการณ์ในโรงเรียนสาธิตปรากฏชัดเจน การใช้วิธีการสาธิตช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของผู้เรียนได้ดี

การพัฒนาในอนาคต ควรเน้นการเสริมสร้างความพร้อมของนักศึกษาครูทั้งด้านทักษะการนำเสนอ และทักษะการสอน การส่งเสริมการเรียนรู้จากประสบการณ์ การพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของโลกยุคใหม่ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือและแบ่งปันความรู้เพื่อขยายผลนวัตกรรมสู่โรงเรียนทั่วไป ด้วยการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ โรงเรียนสาธิตสามารถเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และผลิตครูที่มีคุณภาพเพื่อพัฒนาการศึกษาของประเทศต่อไป

บรรณานุกรม

- ศิริโรจน์ ผลพันธิน, พิทักษ์ จันทรเจริญ, และสุขุม เฉลยทรัพย์. Sirote's Model for University Quality Integration: ต้นแบบการบูรณาการศาสตร์และศิลป์ในการบริหารสถาบันอุดมศึกษา. **วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต**. ปีที่ ๒๑ ฉบับที่ ๑ (๒๕๖๘): ๑-๑๕.
- Dewey, J., Some stages of logical thought. **The Philosophical Review**, Vol. 9 No. 5 (1900): 465-489.
- Kolb, D. A., **Experiential learning: Experience as the source of learning and development**. NJ: Prentice Hall. 1984.
- Pangket-Rosario, W. F., Experience of education students in classroom teaching demonstrations for teaching language skills and its implications for the curriculum. **International Journal of Learning, Teaching and Educational Research**, Vol. 24 No. 11 (2025): 726-744.
- Sappayani, A., Teaching demonstration skills of field study students: Basis for intervention plan. **International Journal of Novel Research and Development (IJNRD)**. Vol. 8 No. 2 (2023): 319-328.

- Somtua, S., Chaemchoy, S., & Siribanpitak, P., Enhancing future global citizenship competencies through academic management: Current practices and future goals in demonstration schools. **Journal of Education and Innovation**. Vol. 27 No. 2 (2025): 54-71.
- Zulkifli, Kristiawan, M., & Sasongko, R. N., Improving students' active learning through demonstration method. **Al-Ishlah: Jurnal Pendidikan**, Vol. 14 No. 4 (2022): 6539-6550.
- องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย. นักการศึกษาสายปฏิรูป เน้นรัฐ นำจุดเด่นโรงเรียนสาธิตสู่การศึกษายุคใหม่, ๒๕๖๖. [Online], Available: <https://theactive.thaipbs.or.th/news/๒๐๒๒๐๒๑๘>. [January 22, 2026].
- โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๖๙. [Online], Available: <http://prathom.swu.ac.th/>. [January 22, 2026]
- โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๖๙. [Online], Available: <https://www.satite.chula.ac.th/>. [January 22, 2026].
- โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา. ประวัติโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๖๙. [Online], Available: <https://www.kus.ku.ac.th/About.html>. [January 22, 2026].
- โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง. โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง สังกัดคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง. [Online], Available: <https://www.ds.ru.ac.th/index.php/th/introduce-th-th/history-th-th>, 2569. [January 22, 2026].
- ศิลปวัฒนธรรม. แรกมีโรงเรียนสาธิตในโลก แรกมีโรงเรียนสาธิตในไทย, ๒๕๖๕. [Online], Available: https://www.silpa-mag.com/history/article_๘๒๗๙๖. [January 22, 2026].
- Tufts University. **What is a Laboratory-Demonstration School?** ๒๐๒๖. [Online], Available: <https://sites.tufts.edu/eliotpearsonchildrenschool/admissions/what-is-a-laboratory-demonstration-school/>. [January 22, 2026].